

Fem för Sverige nya vivlar (*Col. Curculionidae*)

AV STIG LUNDBERG och FOLKE OLSSON

Vivlarna hör till de skalbaggsfamiljer, som ansetts vara bäst undersökta i Sverige. Anmärkningsvärt är därför att under de senaste åren ej mindre än tio för landet nya arter kunnat påträffas. Delvis har detta skett genom systematiskt letande på värdväxterna, men i flertalet fall har fynden gjorts rent slumpartat.

Fyndet av *Apion simum* Germ. i Östergötlands skärgård har publicerats dels i Op. Ent. Supl. XXXI av Gösta Gillerfors, dels anmälts i Op. Ent. 1966, sid. 176 (Lundberg), medan fynden av *Ceuthorrhynchus ignitus* Germ. och *hampei* Bris. samt *Gymnetron hispidum* Brullé kommer att behandlas av upptäckaren Bengt Ehnström. Fyndet av *Smicronyx jungermanniae* Reich. på Öland har redovisats i Op. Ent. 1967, sid. 230—232 (Lundberg). För övriga arter: *Apion flavimanum* Gyll., *Trachyphloeus heymesii* Hub., *Acalles camelus* F., *Scleropterus serratus* Germ. (båda sistnämnda omnämnda i Op. Ent. 1966, sid. 177) samt *Ceuthorrhynchus puncticollis* Bohem., har vi valt att här gemensamt anmäla fynden.

1. *Apion flavimanum* Gyll.

Fyndet av *Gymnetron hispidum*, som Ehnström gjorde 1966 ute på kalkön Persö utanför Trosa, lockade till ett besök då man kunde vänta sig ytterligare roliga vivlar på denna ö med hänsyn till den intressanta kalkfloran som finns där. Den 27 augusti 1967 besökte den ene av oss (Lundberg) i sällskap med Rickard Baranovski och några botanister, bl.a. fil. dr. Måns Ryberg Persö. *Gymnetron hispidum* förekom allmänt i värdväxten gulsporrén (*Linaria vulgaris*) efter stränderna och imagines höll just på att krypa ut ur stamgallren. Vi koncentrerade oss på slaghävning och bl.a. ägnade vi oss åt att slå på *Hypericum perforatum*, värdväxten för *Apion simum*. Ett flertal små *Apion* erhöles också, men det visade sig snart att de höll till på den kungsmynta (*Origanum vulgare*), som fanns insprängd här och där. En studie av Victor Hansens »Fortegnelse over Danmarks biller», som var med, avslöjade att det borde vara *Apion flavimanum*, och kontrollbestämning hemma visade att det verkligen var den arten, som dessutom befanns vara ny för Sverige, närmast påträffad i Danmark. Detsamma gäller f.ö. även för *Gymnetron hispidum*, medan *Apion simum* är tagen också i Finland. Man måste fråga sig vad som är orsaken till att dessa arter förekommer ute i Södermanlands-Östergötlands skärgård men inte påträffats efter exempelvis Skånekusten eller på Öland. Sannolikt kan man vänta sig finna

ytterligare »danska» arter i yttre skärgården, varför fortsatt jakt är att rekommendera!

2. *Trachyphloeus heymesii* Hub.

Vid sällning av fröna i kanten av en bäck vid Kullen i Skåne erhöles ett exemplar av denna närmast från Danmark kända art den 31 mars 1961 (Olsson). Arten är uppenbarligen förbisedd då ett 15-tal exemplar togs den 24 augusti 1966 på Greda äng, Öland, tillsammans med *Smicronyx jungermanniae* vid sällning av gräs- och mossförnan under ljungsnärja på öppen betesmark. Lokalen har beskrivits i Op. Ent. 1967, sid. 230—232 (Lundberg). 6 exemplar erhöles den 28 maj 1967 likaledes vid sällning av förnan under ljungsnärja vid Degeberga i Skåne (Lundberg, Olsson) samt 1 exemplar den 5 maj 1967 på Gotland vid Hoburgen, f.ö. tillsammans med *T. bifoveolatus* Beck och *T. digitalis* Gyll. (Lundberg), och likaledes på Gotland vid Etelhem i oktober 1967 av Gösta Gillerfors. På fyndlokalerna har funnits insprängd gråfibbla (*Hieracium pilosella*), värdväxten för *Trachyphloeus*-arterna.

3. *Acalles camelus* F.

Nyårsdagen 1966 erhöles ett exemplar av denna trevliga *Acalles*-art i samband med sällning av ris, kvistar o.d. under ett tjockt lager av löv vid foten av en sandås intill stranden vid Ravlunda i sydöstra Skåne (Olsson). I slutningen växer ek och lönn. Ytterligare många sällprov har hittills endast resulterat i två exemplar den 8 december 1966 på samma plats. På lokalen har samtidigt ett stort antal exemplar av *Acalles*-arterna *roboris* Curt. och *echinatus* Germ. påträffats och uppenbarligen är *camelus* sällsynt. Anmärkningsvärt är att Einar Wirén även tagit två exemplar av *A. camelus* våren 1967 vid sällning av förna under rishögar strax norr Simrishamn. Lokalen är där en ekbacke. Arten är närmast känd från Danmark.

4. *Scleropterus serratus* Germ.

Såsom omnämndes i Op. Ent. 1966, sid. 177, togs tre exemplar av denna närmast på Åland påträffade art strax norr om Norrtälje genom slaghävning i regnväder den 23 juni 1965. Försök att återfinna arten gjordes förgäves några dagar senare men då i vackert väder (Lundberg). Våren 1967 kunde Thure Palm berätta att arten i Tyskland konstaterats leva på humleblomster (*Geum rivale*), och den 15 maj 1967 besöktes lokalen av förutom Lundberg även Bengt Ehnström och Thor-Björn Engelmark. Flitig slaghävning på de spirande humleblomsterexemplaren gav inget, men däremot lyckades sällning av förnan runt jordstammen bättre. Allt som allt togs ett 30-tal exemplar. Vid ett senare besök den 4 juli i fuktigt väder erhöles även några exemplar genom slaghävning (Lundberg). Angreppet sker i jordstammen på humleblomstret och imagines kläcks på hösten och övervintrar. Flertalet exemplar togs i tät granskog. Arten tycks gå upp på vegetationen endast i fuktigt väder, varför sällning av förnan runt värdväxten tycks vara bästa sättet att insamla arten.

5. *Ceuthorrhynchus puncticollis* Bohem.

På hemväg från ett besök den 28 maj 1967 på *Acalles camelus*-lokalen vid Ravlunda stannade vi vid ett grustag i trakten av Vä i östra Skåne och bankade på den spirande vegetationen efter bl.a. *Ceuthorrhynchus*. Olsson hittade på sandvita (*Berteroa incana*) en svart stor *Ceuthorrhynchus*-art, vilken vi inte direkt kunde placera. Genom slaghävning och sållning erhöll vi allt som allt ett 10-tal exemplar. Bestämning med hjälp av Reitter resulterade i *C. puncticollis*, en art som tidigare är känd upp till mellersta Tyskland och som är bunden till just sandvita. Bestämningen har kontrollerats av professor St. Smreczynski. Arten, som alltså är ny för Norden, påminner mycket om *C. roberti* Gyll., som dock utvecklas främst på löktrav (*Alliaria officinalis*). Sista exemplaren erhöles den 3 juni och arten är uppenbarligen utpräglad vårart. Försök att återfinna den i höstas genom sållning har misslyckats. Däremot har angrepp påträffats på värdväxten koncentrerade till nedre delen av växten där denna grenar sig. Det är möjligt att denna förgrening förorsakats av larvangreppen. Den fullväxta larven lämnar värdväxten och förpuppning sker uppenbarligen i jorden. Arten har än så länge endast kunnat påträffas vid detta grustag.

För hjälp med bl.a. kontrollbestämningar vill vi här passa på att tacka Viktor Hansen, Gunnar Israelsson och St. Smreczynski samt för fynduppgifter Bengt Ehnström, Gösta Gillerfors, Thure Palm och Einar Wirén.

Summary

The authors describe the findings of five weevils new to Sweden, one, *Ceuthorrhynchus puncticollis*, also new to Norden.